

A'
TSÁSZARI és KIRÁLYI FELSÉG'
ENG E D E L M É V E L.

(14.)

Költ *Bétsben*, Kis-Afzony-Havának
 (Augustusnak) 16-dik napján, 1793-dik
 Efstendőben.

Hadi Környűállások.

Vurms er Vezérünk' Seregének, *Ober-
 hochftadti* Táborából vettük az itt követ-
 kezendő Levelet, melly Júliusnak 30-dikán
 indíttatott: „Sokat igyekeztem rajta, hogy
 környűállásos históriáját közölhessem azon
 verekedéseknek, mellyek Július' 19-dik
 napjának reggelétől fogva, egész 28-dik
 Július' délutáni 3 órájáig szakadatlanúl
 folytak, hol egyik, hol másik szárnyánál
 Seregünknek, hol pedig a' derekánál; de

Q

reá nem mehettem: mivel tellyes lehetetlenség, még tsak a' szomszéd Regiment' történeteit is tökéletesen meg - tudni hamarjában; sőt mondhatom, hogy a' mi egy Svadronnál esik, azt is tsak iminnen amonnan szedjük-egybe. Zöldet 's vereszet lát az Ember' szeme, a' tsata - mezőkön. Alig esméri - meg a' Pajtássát is. — Az egész dolog' ki-menetele ugyan tsak abból állott, hogy a' Prusszusok jó két óránnyira hátra nyomattattak; de a' Tsász. Királyi Sereg meg-tartotta a' helyét. — 28-dikon, délután igen nagy zápor esett, mellyben az Ellenség vissza - lopta magát, 's a' mi Forposztjaink (Elöl - vígyázóink) elébb nyomúltak. — Jóllehet meg - esmérjük a' Frantziáról, hogy éppen más Katona, mint a' Török: azt ugyan tsak írhatom még is, hogy közel vólt az ő vesztesége három annyi, mint a' miénk. Éppen nem nagyítom ugyan is a' dolgot, ha azt mondom, hogy Népeinek száma alkalmasint fogyott hat ezerrel az említett napok alatt, úgymint Július' reggelétől fogva, 28-dik estvéjéig. — Július' 22-dikén, Karabélyosaink, a' mint együtt állottak vólt rendben (geschloffen): úgy vágta-k-bé az Ellenség közzé, *Benyovszky* Kapitányok' vezérlése alatt. 18 Embert, és 18 lovat veszettek; — sebesséik' számából való maga *Benyovszky* Kapitány is, a' ki a' fején kapott egy nagy sebet. — Nádor-Ispányunk'

(*Toskána*) Magyar lovas Regimentjéből ugyan az nap, *Sobel*-nevezetű Strásamesternek, és egy Káplárnak a' lábát, egy Trombitásnak a' nyakát, vagy két Közembernek pedig a' derekát szakasztotta - el az ágyúgolyóbis: mind - öszve hét Ember holt - el az nap belőlle, 's 35 kapott sebet; lovai között 17 hullott - el, 's 58 esett sebbe. — *Splényi* Kapitány egy, a' sebes Vitézek között. A' homlokán kapott vágást, de gyógyíthatót; hanem *Radnótfaji* Hadnagy' mellyjében még most is benn vagyon a' golyóbis. Nem igen lehet reményleni, hogy meg - éllyen. Említett *Splényi* Kapitány Úr két köz Húszárnak köszönheti, hogy megmenekedett az Ellenség' kezéből. Minekutánna t. i. a' lova el - lövetett, maga pedig sebet kapott volna: kéntelenítettett megadni magát. Kardjától, és erzfénnyétől meg - fosztatva, már foglyúl vitetett egy Frantzia által, a' midőn szemeikbe tünt két Húszárjainknak. Eggyik ezek között hirtelen le - lövi a' vezető Frantziát, melylyet látván a' Kapitány, kéri a' másik Húzártól a' lovát. „Mindjárt Kapitány Uram“ felele a' Húzárnak; 's mutatván eggyelőtte lévő Frantziára: „nagyon jó lova van, úgymond, ennek: hadd vágjam - le.“ Neki ugratott tehát, 's szerentséssen lenyeste. Ekkor a' Frantzia' lovára reá kavarodott, a' maga lovát pedig adta a'

Kapitány alá: 's így mind a' hárman szeren-
tséssen vissza-jöttek.

A' Frantzia Seregből mindennap feles-
számmal jönnek-által hozzánk, 's azt be-
szélik, hogy nagy a' félelem a' Frantziák-
ban. *Landauból* is sokan szöknek-ki a'
Polgárok között.

Most az a' híre, hogy egy két nap
alatt előre megyünk, és *Landaut* hátunk
megé hagyjuk. Talán *Máintztól*, más
Seregek fognak helyünkbe érkezni.

(Érkeztek is, a' mint bizonyítja ezt,
a' többek között, egy *Máintzi* Levél,
melly költ *Augufius'* 3-dik napján: „A'
Prussziai Király' fő kvártélyva, úgymond,
Alsó-Palatinátusnak Türkheim nevü Váro-
sában vagyon mostan, a' hová sietve ment
ezen Felsőség, hogy el-zárhassa a' Frantziák
előtt az ott lévő szoros járást (passzuzt),
és segítségekre lehessen a' *Wurmser'*, és
Braunschweig' Seregeinek, mellyek vesze-
delemben voltak.)“

A' *Nádorispány'* *Húszár-Regementje-*
béli Kapitány Dobay Úr, Levéllel ment
mai napon *Landauba*; de mivel a' Levél
a' *Kommendánshoz* vólt intézve: fel sem
bontatott, hanem azzal az izenettel küldet-
tett vissza, hogy ha ezentúl valamely Irás
küldődik részünkről *Landauba*; azt nem
küldjék önös személyhez, hanem a' *Kommuni-*
táshoz kell útasítani.

Utól-írás. — *Toskána* Huszár-Kapit. *Seltzinger* meg-sejtvén Júl. 3-dikán valamely izállítványt (transportot), a' melly *Landauból* jött, reá tsapott, 's el-vett 25 szekeret, és 50 lovat; de az Ellenség mindjárt kezdett ágyúzni a' Várból, 's egy golyóbis éppen a' nyaka-tsigáját találta a' szegény Kapitánynak, ki is azonnal meghólt. “

Landaúhoz egy óránnyi forma mezfzesésre feküdt Auguſt. 3-dikán az eggyesültt Ármádia, és a' Fr. Sereggel farkaszemet nézett, mind jobb, mind bal felől egy ágyú-lövetnyire. — Aug. 5-dikén is még, a' maga előbbeni táboráiban feküdt, *Landaun* felül, *Lauterburg*' és *Weiffenburg*' nál a' Fr. Sereg, mellynek számát mintegy 60 ezer Emberből állónak írják,

Máintzból, Auguſt. 3-dikán és 4-dikén költt Levelek' foglalata:

„Meg-parantsolatott itten minden Lakosoknak, hogy pestis' el-távoztatás végett, egy darab ideig gyakran füstöllyék a' magok házaikat. — A' *Prussziai* Generálisság' részéről egy tilalmazó parantsolat hirdettetett-ki, melly szeréat senkinek se szabad még most a' bástyákra menni; minthogy sok puskaapor vagon azokon. — Az Uraságok' házaikba, sok drágaságok kerültek már vissza, a' Német Klúbisták' házaikból. A' Klúbista-foglyok' száma, naponként neyekedik. Ollyanok is kerül-

nek keletzébe, a' kikiről meg se lehetett volna gondolni: mert titkos tzimborássai-
kat is fzeltire ki-adják, a' rámára vontt
Német Jákobinusok.

A' *Moguntziai* főbb Német Klúbisták
kezdenek már lakolni a' magok Pünkösti-
Királyságokért, mellyre, a' Frantziákkal
lett kéz-fogás kapatta őket néhány hóna-
pokig. Negyveneggyen, úgymint a' kik-
nek Jákobinusságok nyilván-valóbb vólt,
hogy sem mint szükség lett volna törvényes
visgálást tartani ellenek, a' *Treviri* Elektor-
rátusnak (Választó-Hertzegségnek) *Ehren-
breitstein* vagy *Hermannstein* Várába vitet-
tek. Név szerént említettnek ezek közzül,
egy Koblentzi Levélben: *Metternich*, a'
ki *Bürgerfreund* (Polgárok' Barátja) ne-
vezet alatt adott-ki egy folyó-írást; *Meuth*,
a' ki írta a' *Der Fränkische Republikaner*
(Fr. Köz. Társaságbéli) nevezetü Újságot;
Caemmerer, a' ki a' Moguntziai Frantzia
Világ előtt, Elöljáró vólt *Bingen* Városá-
ban. — Az Ifjak, Nemzeti forma-ruhák-
ban vóltak; egynehányan valami motyót
vittek a' hátokon: de leg-nagyobb részént
üressen mentek. *Koblentz* Városába Júl.
22-kén érkeztek, a' hol sok tsúfság vitetett
rajtok végbe; és igen sokan közzülök meg
nem tartóztathatták magokat a' sirástól.

Kusztin' nyaka, nehezen menekedik
már meg a' gillotín' vasától. — Ötet vetik
okául, *Moguntzia'* el-vesztésének is. A'

Rajnai és Móseli Sereg' Vezére Houchard így írt felőle a' N. Gyűléséhez: „Ha ez a' Hitetlen nem lett volna: én 8 napok alatt *Maintz*nál lettem volna.“ — *Küsztin* t. i. mindég azt mondotta, hogy csak Auguszt. közepé felé kell reájok tsapni a' *Moguntziát* ostromlott Seregekre. — A' Közjóra ügyelő Deputáziónak határozása szerént tehát azt végeze a' N. Gyűlése Júl. 28-dikán: hogy *Küsztin* a' Revolút. Törvényfzék eleibe kell idézni. — Ugyan az nap, Haza-árulóinak deklaráltattak a' N. Gyűlésben: *Buzot, Barbaroux, Gorsas, Lanjuinais, Salles, Louvet, Bourgois, Pethion, Guadet, Chaffey, Chambon, Lidon, Valady, Fermont, Kervelegan, Henry, Lariviere, Rabaud St Etienne,* és *Lesage,* azért: hogy el-szöktek az árestom elől — ezeknek árestomban lévő Barátjaik pedig, úgymint: *Gensonne, Lafource, Vergniaud, Mollevault, Gardien, Grangeneuve, Fauchet, Boileau,* és *Cussi,* a' Revoluzionális Törvényfzéknek adattak-által. Az itt megnevezett Személlyek, mind Tagjai voltak a' N. Gyűlésnek; de nem Maratisták.

Cambray' táján, *Epinoy* és *Oisy* közt fekvő táborát az Ellenségnek, olly állapotban szemlélte lenni *Déway* Oberster Úr még Augusztusnak 3-dikán is, a' millyenben volt ez, az előbbeni rekognosztzirozás' alkalmatosságával; hanem *Otto* Generálisunk ugyan azon időben, a' *Camp de Caesari* táborból tsupán valami négy Bata-

lionoknak való sátorokat látott még fennállani.

Frantzia - Országának északi részeiről, Július' 29-dikén költt tudósítások.

Valentziának meg - vétele, nagyon meg - vetette az ijedttjeket minden Fran. Városoknak, mellyek ezen a' részen fekszenek. Már sokan is írtak közülök Párisba, a' Nemzet-Gyűléséhez, hogy ha körül hagyja ez őket vétetni az Ellenségtől: ők el nem pusztíttatják magokat olly ostrom által, a' melly alól való fel-szabadíttatáshoz semmi reménységek se lehet.

Egész *Frantzia - Országba* parantsolat ment-ki, a' Közjóra ügyelő Deputátziótól, és Ministériumtól: hogy minden lovas Nti Gárdisták talpon állyanak.

Azt a' plánumot akarják fel - venni a' hadakozásra nézve mostanában a' Frantziák, hogy széllyel lévő apróbb Sereg-szakaszait öszve-vonnyák bellyebb az Országba.

Párisi magános Levelekből értettük, hogy *Valentzia* Várának el - vesztéséről, Auguft. 2-dikán érkezett a' hír *Párisba*. — Nagyon meg - rémült; de egyfersmind szörnyen fel is tsattant ennek hallására a' Jákobinusság. A' Nemzet-Gyűlése következő értelmű végzéseket hozott: 1.) *XVI. Lajos' Özvegye*, vitessen - által a' *Templom* nevezetű épületből, az úgynevezett *Conciergerie* épületbe. — 2.) **Minden Idegenek, valakik *Párisban,***

sőt az egész Országban találtnak, el - fogattassanak, 's Törvény - szék eleibe idéztessenek. — 3.) A' külső Országokkal való írásbéli kommunikáció félbe - szakasztassék. —

A' F. *Auszriai* Ház' birtokában lévő *Lombardiának* (Felső Olasz - Ország) *Pavia* nevű Városából, következő foglalatu Levelét útasította hozzánk Aug. első napján eggy Érd. Hazánkfia:

„Közel lévén *Maylandhoz* (*Mediolanumhoz*), következőképpen bizonyosabban tudván a' dolgot, mint sem talán másunnan lehetne érteni; kívántam megírni, hogy Július' 25-dik napján, *Grevedona* Városában — melly az úgynevezett *Comotava* mellett fekszik *Lombardiában* — következő szökevény Frantziák fogattattak-el: *Semonville* rendkívülvaló Követe a' Frantzia Közönséges - Társaságnak, a' Török Udvarnál; *Maret*, Nápolyi volt Fr. Minister; Gen. *Mongeroult*, *Mergez*, és *Delamarc*, Követség - Titoknokjai; *Tasifro*, *Semonville*' Fiának a' Matematikában (vagy a' mint a' mi *Dugonitsunk* nevezi, Tudákosságban) Tanítója. Ezek, további felső rendelésekig, *Maylandban* tartatnak. Velek vagynak a' Feleségeik 's gyermekeik is, de ezek, ha nem akarják a' dolognak végét várni, ki-mehetnek F. Urunk' Tartományjaiból.

Azt is bizonyosan írhatom, hogy az *Anglus* hajós Sereg Július' 24-dikén *Genua* alá érkezett, *Hood* Admirális' vezérlése alatt. Áll ezen Sereg: 21 lineabéli, vagy első nagyságú hajókból, 15 fregátokból, és 3 kisebb hajókból, a' mellyeken vagnak öfzveséggel 2164 ágyúk, és 17,665 Emberek. — Úgy rebesgetik — de már ezt nem tudom, ha igaz-é — hogy *Savoját*, *Nizzával* együtt, önként szándékoznának oda - hagyni a' Frantziák, az egyesült Spanyol és Anglus hajós Seregektől való félttekben. — Itt *Lombardiában* még minden Katonáságunk nyugovásban vagon, és nem is tud benne semmit, ha fog-é az idén táborozni; de könnyen el lehet hinni, hogy nem: mivel a' táborozásnak az *Appeninus'* havassain kellene meg-esni, a' hol sokkal előbb kezdődik a' tél, mint másutt. “

A' leg-közelebb érkezett *Olasz* Újságokból olvassuk, hogy *Semonville*, a' vele el - fogatott több Frantziákkal együtt, *Mediolánumból*, *Mantuába* vitetett-által.

Egy *Portugallus* vizi Sereg, melly 4 első, két közép - nagyságú, 's 2 kisebb hajókból állott, tengerre szállott vólt még Júniusban; hanem alig haladt vólt el valami kevés messzeségre a' parttól, midön hirtelen neki került egy nagy szélvész, melly is egy első, és egy közép-nagyságú

hajónak el-törvén az árbotz-fáit, kényszerítette a' hajós Sereget Jún. 22-dikén visszateretni a' *Lisbonai* Kikötő-helybe, a' hol mindazáltal tüstént hozzá láttak a' romlásoknak meg-orvoslásához: úgy hogy Júl. elein újra szándékozott tengerre kelni ezen hajós Sereg, és útját *Anglia* felé venni, a' mellynek szolgálatajára rendeltetett.

Úgy írják *Angliából*, hogy el is érkezett már ezen *Portugallus* hajós Sereg Júl. 24-dikén, a' *Spitheadi Anglus* Kikötő-helybe.

Londoni Tudósítások.

(Költék Július' 30-dikán.)

„Valamint egy részről, új Seregek, 's ágyú-készületek küldődnek innen az *Yorki* Hertzeg' Seregéhez, melly *Koburg* Hertzegnek személyes fő vezérlése alatt vitézkedik a' *Frantziák* ellen; úgy más részről, a' tengeri Seregeinkhez tartozó fegyveres hajók' száma mindúntalan nagyobbíttatik. Az *Orosz* hajós Seregről, mellyről olly régen írnak 's beszéllenek, bizonyos már most, hogy kevés napok alatt el fog érkezni az *Angliai* kikötő helyekhez.“

(Egy *Dániai* Levélből azt olvassuk, hogy Július' 25-dikén, 30 fegyveres *Orosz* hajók értek *Dánia*' fő Városához *Koppenhágához*, mellyek közzül kilentzen a' Közép-tengerre rendeltettek, *Marsilia* nevü híres Fr. tenger-széli Város ellen; egynehányan *Hollandia* felé szándékoztak útjokat

venni; némellyek *Koppenhágánál* akartak még műlatni. Vóltak olyanok is közöttök, a' mellyek magok se tudták, mi tévők fognak lenni: mert az ez eránt való parantsolatokat bé-petséltt levelekben vették-által, melly levelek nem bontattak vólt fel még akkor.)

„Néhány napokkal ez előtt, egy Frantzia Fő Ember érkezett ide (*Londonba*) *Pétersburgból*, a' ki az *Orosz* Tsászárné' képében, több rendbéli konferentziákat (beszélgetéseket) tartott már a' mi Ministereinkel; de ide lett küldetésének egyenes tzellya nem tudódik még bizonyosan.

„Némelly ide-való Újságok azt híreltik, hogy a' napkeleti Indiákon alig ha újra hadat nem kellett kezdeni az *Anglusoknak*, ama' híres Indus Fejedelem *Tipo-Saib* ellen: mert ez hamar rá únt a' békességkötési tzikkelyeknek tellyesítésére.“

Az *Anglus* hajós Seregről olly különbözök a' hírek, mint a' *Frantzia*-Országai belső hadról. Tsak az oda fellyebb olvasott *Páviai* Tudósítást kell öszve-hasonlítani ezzel a' *Londoni* Relátzióval: „*Howe* Admirális' hajós Serege, Július' 14-dikén elindúlt vala *Portsmouthból*; de egy nagy szélvész elő-vette, 's *Bellerofon* nevü első nagyságú hajóját olly igen meg-rongálta, hogy vissza kellett azt küldeni *Portsmouthba*. Maga *Howe*, *Torbay* nevü szoros

tengerre vette magát Júl. 22-dikén a' több hajókkal együtt, hogy meg-igazgattathassa ott ezeket. — Ide érkezett *London* nevü 98 ágyús hajó is, mellyet több hajói mellé vévén *Howe*, újra a' nagy tengerre szállott Július' 24-dikén; de az ellenkező szelek miatt, ismét nem folytathatta útazását, hanem kénytelen vólt vissza-térni *Torbay*ba. “

A' napkeleti *Pireneus*-hegyek mellett, verekedtek Júl. 16-dikán, és 17-dikén a' *Spanyolok* és *Frantziák*. A' verekedésnek folyamatjáról, és ki-meneteléről így írtak a' Nmz. Gyűlési Kommisszáriusok *Larisba*: „*Mas de Serre* nevü helyuel meg-támadták a' *Spanyolok* Júl. 16-dikán az elől-állott *Fr. Seregeket*, 's vissza-vervén azokat, elfoglalták a' tanyájokat. — 17-diken reggel, keményen kezdtek megént ágyúzni a' *Spanyolok*; de a' *Frantziák* is erőssen ellent állottak, és mivel mind a' két hadakozó Féinek segítsége érkezett: közönséges nagy viadal lett, mellyben a' *Frantziák* nyertek előbb diadalmat; hanem hogy üzni kezdték a' *Spanyolokat*: ezek is neki tüzesedtek, és kétszer vissza-nyomták a' *Frantziákat*; másodszor kivált, zavarodva szaladtak-vissza a' *Frantziák*: hanem ismét öszve-szedték magokat, nekik mentek a' *Spanyoloknak*, 's meg-futamtatták őket. A' *Spanyolok*' veszteségét, lehet tenni 600

Emberre; a' Frantziák közzül 30. estek-el, és százan kaptak sebet. — NB. *Ez, N. Gyülési Kommisszáriusok' Tudósítása, a' Nt Gyüléséhez.* — A' napnyúgoti *Pireneus* hegyek mellől is vett Tudósítást a' N. Gy. Júliusban, *Labourdonnaie* Generálistól, a' melly Tudósítás fzerént, két száz Spanyolt fogtak, és 150t öltek-le a' Frantziák; közülök tsak 8 esett-el, és 23 kapott sebet.

Szeleskedni talált a' *Fáma* Iffjú Asszony, a' midön olly hirtelen bé-repdesé széles e' Világot azzal a' hírrel: hogy az *Anglusok* magokévé tették, még pedig igen könnyen, *Martinique* nevezetü Szigetjeket a' *Frantziáknak*, melly *Napnyúgoti-Indiában* fekszik; mert a' melly tudósítások mostan érkeztek *Napnyúgoti-Indiából Londonba*, így adják-elő a' dolog' valóságát:

„*Gardner* (Ánglus) Tengeri-Vezér, ki-fzállította ugyan Katonáit *Martinique-Szigetébe*; de ellenséges indúlatot tapasztalt maga ellen, a' Sziget' Lakosinak legnagyobb részében, a' melly együtt állott fegyverben. Vóltak ugyan a' Szigetben, más indúlatúak 's értelműek is, a' kik úgy szándékoztak, hogy majd mikor *Gardner* meg fogja támadni a' Republikánus Lakosokat: ök minden tár-házakat fel fognak vettetni puskaporral. De a' Republikánusoknak értésekre esott ezen szándék;

azért is rajtok mentek a' Nem-republikánusokon, 's öfzve-öldösték őket. Ezt látván *Gardner* Admirális, vissza-szállította hajókra a' maga Népét, 's a' tenger' hátán várta, hogy több Seregek érkezzenek hozzá az *Angliai és Spanyol Szigetekből*. "

Elegyes Tudósítások.

Trenk, protestál keményen egy új-módi nevezetű Újságában, hogy ő nem lett Jákobinussá. Az Újság' neve: *Sturm-läuter, über die Europäischen Neuigkeiten*.

Hogy a' *Francia Nemzeti-Gyűlés*, annál inkább kedvét találhassa a' Népnek: törvényt hozott Júl. 25-dikén az ollyatén Tisztviselők ellen, a' kik gátolják a' Nép' öfzve-gyűléseit.

Felséges Királynénk' Testvérje, a' *Toskánai Nagy-Hertzezné*, szerezesszen szült Auguft. 2-dika' estvéjén egy *Hertzege-Asszonykát*.

Magyar Ország.

Kalotsáról, Auguft. 11-dik napján. — „Itt, és ezen a' tájjon igen sínlődik a' szarvas marha a' torok-dagadásban, és száj-fájásban. Az a' baja is van, hogy a' féreg bé-veszi magát a' körmei közzé,

melly miatt sántít; ugyan csak még is nem döglük. — A' közelébb múltt hét éjtzakákon, nagy villámlások, menydörgések, záporok, es menykő-húllások voltak. — Baglyákban a' sok széna, 's keresztekben a' sok árpa, és búza. Mind két kezével vakarja bús fejét a' marha-nevelő, és gabona-termesztő Gazda.“

Erdély Ország.

Abrud-Bánya Városát, Fels. Urunk, sokadalmas (vásáros) helyé méltóztatott tenni. Az esztendőnként tartandó *Abrud-Bányai 3 Sokadalmak'* napjai, következők: Májusnak első napja; Septembernek 24-dike; és Decembernek 21-dike. Az ezen meg-nevezett három napokat megelőző három három napokon, barom-vásárok fognak tartatni. — Már az első Sokadalom el-kezdődik a' jövő Sept. 24-dikén, az ezt meg-előzendő három napi barom-vásárokkal együtt.

Enyeden, Július' végén agyon ütött két Embert az isten-nyila; *Szebenben* pedig a' *Difznódi Kapunál*, Gr. *Kemény Farkas* ő Excel. szállásának hátulsó részét nagyon meg-rontotta.

